

СКРЕБЕЦЬ Сергій*

здобувач Національної академії внутрішніх справ

03035, пл. Солом'янська, 1, м. Київ, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5038-4348>

Криміналістична характеристика механізму функціонування незаконних нарколабораторій

Анотація. У статті здійснено комплексний криміналістичний аналіз механізму функціонування сучасних незаконних нарколабораторій в умовах масштабної трансформації чорного наркоринку. Актуальність дослідження зумовлена високим рівнем латентності та специфічною складністю таких кримінальних правопорушень, що зумовлює необхідність інтеграції новітніх методик у слідчу практику. Досліджено еволюцію підпільного нарковиробництва, яке перетворилося на високотехнологічні мобільні об'єкти промислового типу, що імітують легальну фармацевтичну індустрію. Висвітлено системну правову та криміналістичну колізію, пов'язану з поширенням нових психоактивних речовин («дизайнерських наркотиків»): мінімальна модифікація нелегальними хіміками молекулярної структури відомих засобів дає змогу створювати аналоги, яких на момент вилучення формально немає в офіційних переліках заборонених речовин. На основі аналізу ста судових рішень з Єдиного державного реєстру досудових розслідувань досліджено особу злочинця, який вчиняє правопорушення, пов'язані із функціонуванням підпільних нарколабораторій. Встановлено, що для функціонування підпільних нарколабораторій необхідні певні засоби й інструменти для виготовлення наркотичних речовин. Визначено найтипівіші місця функціонування нарколабораторій та зберігання обладнання для виготовлення наркотичних речовин. Обґрунтовано, що промислова еволюція нарколабораторій нівелювала дієвість класичних методів їх виявлення (запах, аномальне енергоспоживання, відходи). Доведено нагальну потребу переходу правоохоронних органів до використання інструментів аналітичної хімії, моніторингу міських стічних вод і тепловізійного обстеження територій за допомогою безпілотних літальних апаратів. Результати дослідження мають стратегічне значення для формування дієвих механізмів протидії наркозлочинності та блокування підпільного нарковиробництва.

Ключові слова: підпільні нарколабораторії; розслідування злочинів; наркотичні засоби; суспільна безпека; криміналістичні ознаки; злочинність; латентність.

Історія статті:

Отримано: 30.06.2026

Прийнято: 01.09.2026

Опубліковано: 01.10.2026

Рекомендоване посилання:

Скребець С. Криміналістична характеристика механізму функціонування незаконних нарколабораторій. *Наука і правоохорона*. 2026. Вип. 3 (73). С. 264–274. DOI: 10.33270/05267303.26

*Відповідальний автор

© Скребець С., 2026. This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

Вступ

Кримінальні правопорушення, пов'язані з діяльністю злочинних нарколабораторій, становлять серйозну загрозу для нашої країни. Постійне вживання наркотичних речовин має небезпечний вплив не тільки на фізичне, а й на психічне здоров'я населення. Підлітки та молодь є надзвичайно вразливими до цього впливу, що становить серйозну небезпеку для генофонду України. Наркотики викликають не тільки залежність і важку інтоксикацію, а й провокують розвиток серйозних психічних розладів. Це своєю чергою підвищує ризик зараження невиліковними хворобами, такими як гепатити та СНІД. Унаслідок цього під загрозою опиняються майбутні покоління, зокрема діти, які можуть народжуватися зі слабким здоров'ям і позбавлені природного захисту від різноманітних захворювань.

Поширення наркотичних засобів і психотропних речовин у сучасному суспільстві чинить негативний вплив і на громадську безпеку, економічну стабільність і соціальний розвиток держави. Щороку це призводить до безпрецедентної кількості смертей від передозування, зумовлених швидкою появою нових варіантів небезпечних і незареєстрованих психоактивних речовин. Можливості для виробництва наркотиків рослинного й синтетичного походження продовжуватимуть розширюватися, доки триватиме війна¹.

За результатами аналізу статистичної звітності Офісу Генерального прокурора, констатовано істотні зміни в структурі й тенденціях розвитку наркозлочинності в Україні в період з 2021-го до 2025 року. Показники фіксують пікову активність 2023 року з подальшим стрімким зростанням питомої ваги злочинів, учинених у складі організованих груп, наприкінці досліджуваного періоду. Кількісний вимір облікованих наркозлочинів зріс із 29 587 (2021 року) до 33 626 (2025 року), тобто загальна динаміка зростання становила 13,65 %².

Наркозлочинність, стверджує В. В. Соловей (2023), засвідчує полікомпонентну структуру способів учинення наркозлочинів, що реалізують у складі організованих об'єднань із суворим розподілом функцій. У межах досліджених кримінальних проваджень найчастіше фіксували факти незаконного придбання та збуту наркотичних засобів (по 89,5 % випадків). Значну питому вагу становлять такі протиправні дії, як контрабанда наркотиків і фальсифікованих медикаментів (72,3 %), їх безпосереднє виготовлення (69,8 %) і зберігання (58,8 %). Транспортування предметів злочину у формі перевезення та пересилання виявлено у 48,5 % і 47,4 % проваджень, натомість

складніший технологічний процес – незаконне виробництво – задокументовано в 43,5 % епізодів.

У. А. Суховолец (2019) зауважує, що наркоманія та злочинність тісно взаємопов'язані. Зі збільшенням кількості наркозалежних зростає рівень злочинності, передусім у незаконному виробництві та виготовленні наркотиків у підпільних лабораторіях. Підвищення попиту спричиняє зростання обсягів пропозиції.

Ми поділяємо думку Є. О. Гладкової (2022), що наркотичні засоби нерідко є каталізатором кримінальної активності й інших форм девіантної поведінки. У цьому контексті йдеться про такі вияви соціальної патології, як суїцидальні тенденції, різноманітні форми сексуальних девіацій (чи правопорушень), а також загальну деградацію суспільних зв'язків. Дослідниця зазначає, що збільшення кількості злочинів, пов'язаних із наркотиками в Україні, а також стрімке поширення наркоманії тісно пов'язані з розвитком національного наркоринку. З одного боку, цей ринок з'явився внаслідок експансії міжнародних наркокартелів, а з іншого – через створення внутрішніх нелегальних виробничих потужностей, що адаптуються до ринкових умов. Діяльність учасників наркобізнесу ґрунтується на систематичних і цілеспрямованих діях. Унаслідок цього фактор наркоіндустрії стає дедалі значущішим.

А. Рєгуш (2019) стверджує, що на основі відповідного дослідження, присвяченого географічному розподілу наркозлочинності в Україні, виокремлено декілька областей з надзвичайно високим рівнем цих злочинів. До таких регіонів належать Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Одеська та Харківська області разом з містом Київ. Ключовим аспектом дослідження є той факт, що загальна кількість наркозлочинів у центральних і західних регіонах України є значно нижчою. Це може бути пов'язано з вищим соціально-культурним рівнем населення зазначених територій. У таких регіонах зафіксовано вищий рівень освіти, а їхні мешканці суворо дотримуються традиційного способу життя та суспільного порядку, що формується під впливом сільських звичаїв і стереотипів доброї поведінки, прищеплених з дитинства. Крім того, це можна пояснити впливом релігійних, історичних та інших культурних факторів. Додатково важливим є той факт, що в центральних і західних регіонах є певний баланс між чисельністю міського та сільського населення. Зазначено, що наркозлочини здебільшого вчиняють у містах і селищах міського типу, де попит на наркотики є порівняно вищим.

Є. О. Гладкова (2019) також поділяє таку позицію, стверджуючи, що географічне розташування України істотно впливає на становлення її унікального екологічного середовища. Це сприяє розвитку великих масивів дикорослої флори, частина якої може бути використана як сировина для виготовлення наркотичних речовин. На жаль,

¹ ООН: війна в Україні може сприяти зростанню наркобізнесу. URL: <https://www.golosameriki.com/a/ukraine-war-drugs-production-unreport/6634699.htm>

² Статистика. Офіс Генерального прокурора : [сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>

цей аспект стимулює різноманітну й розгалужену діяльність, пов'язану з переробкою цієї сировини в наркотичні продукти, які стають об'єктом незаконного розповсюдження серед населення. Крім того, економічна та соціальна криза негативно позначилася як на промисловий сектор, так і на науково-дослідну діяльність країни. Це спонукало до появи численних підпільних лабораторій, які спеціалізуються на розробленні нових технологій для створення ефективніших синтетичних наркотиків. Дослідники зауважують, що виробництво та продаж наркотиків підпільними підприємствами є основним джерелом «чорної» готівки. Це питання надзвичайно актуальне й потребує адекватного реагування.

О. М. Брисковська, Ю. О. Левченко (2024) вважають, що сучасні тенденції наркозлочинності вирізняються не лише модернізацією традиційних способів нелегального збуту, а й генерацією принципово нових схем із залученням передових технологій. У зв'язку з цим постає об'єктивна необхідність ретельного вивчення протиправної діяльності наркосиндикатів задля детекції проблемних зон у процесі викриття таких злочинів, забезпечення всебічного розслідування та встановлення повного кола учасників злочинних об'єднань. Тож одним із ключових викликів у сфері протидії наркобізнесу є оперативне та систематичне інформування правоохоронних органів про новітні й трансформовані методи поширення наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів.

І. М. Будік (2023) зазначає, що виявлення фактів виробництва та продажу наркотиків є складним завданням, оскільки правопорушники діють приховано, використовуючи різні засоби для уникнення прямого контакту під час їх виготовлення та передачі, застосовують сучасні засоби зв'язку, які регулярно змінюють і програмне забезпечення, використовують криптовалюти, платіжні системи й інші технології. Часто вдаються до вигаданих імен, прізвищ і нікнеймів, ретельно перевіряють співучасників. Застосування таких заходів частково сприяє прихованості злочинів, пов'язаних із наркотиками. Незаконний обіг наркотиків (виготовлення та збут), психотропних речовин і прекурсорів становить серйозну загрозу як для України, так і для всього цивілізованого світу.

О. В. Мазуренко (2022) зауважує, що активні бойові дії можуть ускладнювати звичні маршрути транспортування наркотиків, що своєю чергою може призвести до збільшення кількості каналів для їхнього нелегального постачання як усередині країни, так і поза її межами. Згідно з даними Управління ООН з наркотиків та злочинності, кількість виявлених і знешкоджених лабораторій в Україні стрімко збільшилася після початку війни: із 17 2019 року до 79 2022 року. Науковці С. О. Вовк, А. В. Бадер (2024) стверджують, що це засвідчило збільшення масштабів незаконної діяльності в цьому напрямі, унаслідок чого

можливості для виробництва як рослинних, так і синтетичних наркотиків можуть розширитися, якщо воєнні дії продовжаться.

Мета дослідження – на основі аналізу статистичних показників Офісу Генерального прокурора та вивчення матеріалів судової практики виокремити ключові елементи криміналістичної характеристики незаконного виробництва наркотичних засобів (соціодемографічний портрет злочинця та структуру способів учинення правопорушень організованих злочинних груп) задля визначення векторів удосконалення методики розслідування цих злочинів.

Матеріали та методи

У статті реалізовано цілісну й узгоджену систему методів, яка дала змогу ґрунтовно дослідити об'єкт аналізу. Для виконання поставленої мети було залучено широкий спектр прийомів наукового дослідження, серед яких слід виокремити загальнонаукові методи пізнання: дедукцію, індукцію, аналіз, класифікацію та систематизацію. Теоретичною основою роботи були праці дослідників, що стосуються незаконного виготовлення наркотичних речовин, незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів, функціонування незаконних наркотичних лабораторій. Хоча внесок науковців у дослідження цієї проблематики є значним, їхні роботи здебільшого орієнтовані на вивчення загальних аспектів незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів. Водночас питання, пов'язане із характеристикою механізму функціонування сучасних незаконних нарколабораторій, досі лишається майже не дослідженим і не виокремленим як самостійний об'єкт наукового аналізу.

Дослідження порушених питань здійснювали і на підставі детального вивчення кримінальних проваджень й аналізу судових рішень Єдиного державного реєстру, статистичних даних Офісу Генерального прокурора, а також проведення інтерв'ю з працівниками поліції, що дало змогу отримати повнішу, об'єктивну картину.

Результати й обговорення

В Україні активізується новий вид наркозалежності на тлі підвищення незаконного попиту на амфетаміни та зловживання ними. Організують підпільні лабораторії, де виробляють ефедрон, перветин, бролампетамін, метилендіоксиметамфетамін, N-етилтенамфетамін та інші небезпечні наркотики і психотропні речовини. Виявлення місць, де функціонують ці підпільні лабораторії або де використовують спеціальне обладнання для виготовлення напівсинтетичних і синтетичних наркотиків, є одним із пріоритетних завдань Національної поліції (Rivchachenko, 2016).

У сучасних умовах головним джерелом постачання на нелегальний ринок психоактивних

речовин є діяльність злочинних наркоугруповань зі створення нелегальних лабораторій. У цих лабораторіях виготовляють, синтезують, модифікують і виробляють наркотичні засоби та психотропні речовини з використанням прекурсорів. Процеси, що відбуваються в таких лабораторіях, варіюються від простих, як-то висушування та подрібнення рослинних наркотиків (наприклад, канабісу, макової соломи або ентеогенних грибів) до складних багатоступеневих синтезів високоактивних речовин, таких як альфа-метилтіофентаніл, ЛСД, фенциклідин, амфетамін і метадон. Основним завданням у боротьбі з наркобізнесом й організованими злочинними угрупованнями є припинення роботи цих лабораторій та осіб, що займаються незаконним обігом психоактивних наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів в Україні (Shapovalov, 2023).

С. Лозова (2022) констатує, що препарати, вироблені в невеликих нелегальних лабораторіях, характеризуються низькою якістю та можуть містити небезпечні домішки. Це часто спричиняє передозування та низку небажаних побічних ефектів, зокрема високий рівень смертності. Наркотичні лабораторії становлять значну загрозу для суспільства. Для цього можуть використовувати звичайні житлові приміщення, такі як квартири чи приватні будинки, а також підвальні приміщення різних установ й організацій. Крім цього, діяльність наркопідприємств можлива на базі фармацевтичних фабрик, заводів або навіть наукових інститутів.

Останніми роками у світі сформувалася тривожна тенденція – зростання рівня поширення синтетичних наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів на нелегальному ринку. Протидія незаконному обігу цих засобів та їх аналогів залишається важливим завданням для правоохоронних органів. Для задоволення попиту на синтетичні контрольовані речовини створюють підпільні лабораторії, спеціалізовані на їх виробництві. Ці тенденції спостерігаються як в Україні, так і в більшості країн Європейського Союзу, США й азійських регіонів. Суспільна безпека, яку становлять ці нарколабораторії, полягає в масовому виготовленні заборонених речовин (Kuchynska, 2021). Отже, головна загроза від нарколабораторій полягає в їхній здатності в значних кількостях, виготовляти заборонені речовини, що становлять серйозну суспільну небезпеку. Вони можуть завдавати шкоди здоров'ю людей і підривати суспільну безпеку.

2025 року Офіс Генерального прокурора у співпраці з Національною поліцією України провів спеціальну операцію з метою викриття міжрегіональної злочинної організації, яка відповідала за функціонування мережі нарколабораторій. Завдяки цій операції вдалося знешкодити 17 лабораторій та 15 складів, які діяли в різних регіонах України, зокрема Чернігівській, Сумській, Житомирській, Дніпропетровській, Харківській, Одеській,

Львівській, Черкаській, Кіровоградській, Волинській, Миколаївській, Тернопільській, Хмельницькій, Київській областях та місті Києві. Ці нарколабораторії щомісяця виробляли понад 700 кг наркотичних засобів. Прибуток від цієї діяльності міг перевищувати 330 млн грн щомісяця. Отже, масштаби документування фактів виготовлення наркотиків й утримання складів для фасування продукції виявилися надзвичайно великими. Серед вилучених речовин були альфа-PVP, амфетамін і мефедрон, призначені для подальшого продажу на наркотичному ринку¹.

Сучасний незаконний наркоринок, слушно зазначає у своїй роботі М. А. Маликов, М. Д. Рузиматов (2026), зазнає якісних змін, головною ознакою яких є швидке поширення нових психоактивних речовин, часто відомих як «дизайнерські наркотики». Ці речовини можуть бути як синтетичними, так і природними сполуками, спеціально розробленими для того, щоб імітувати психоактивні ефекти заборонених наркотиків, формально уникаючи їхнього юридичного статусу як заборонених. Завдяки незначним змінам молекулярної структури вже відомих речовин нелегальні хіміки створюють нові аналоги, які не включені до наявних нормативних переліків. Це створює системну правову та криміналістичну проблему: речовина фактично є наркотиком, але на момент виявлення ще не підпадає під офіційну заборону.

Наприклад, у м. Дніпро під час обшуку було виявлено електричні плити «UpWI-2P-1,0/1,5-W» із серійними номерами WL 16010 7255, WL 16010 9440, магнітну мішалку «Ріва-04» із серійним номером RM 00179, 2 (два) термометри із заглибними гільзами «Watts Industries» та «Brendimaster», металевий циліндричний виріб з чотирма патрубками, обладнаний трубчастим електронагрівником місткісний апарат, представлений металевим циліндром з двома ручками, днищем і верхньою частиною з отвором для кришки, що представлена металевим виробом з металевою траверсою та гумовою прокладкою, двома конструктивними отворами, в одному з яких знаходиться обладнаний для заглибної гільзи термометра штуцер, обмотаний армованою клейкою стрічкою типу «скотч» і фрагментом тканини металевий циліндричний виріб з чотирма патрубками, до двох із яких за допомогою чотирьох хомутів приєднані гумові шланги зі з'єднувачами з полімерного матеріалу, що належать до хімічного обладнання загального призначення, їх застосовують для синтезу психотропних речовин амфетаміну або метамфетаміну;

¹ Викрито міжрегіональне злочинне угруповання, яке організувало та контролювало мережу нарколабораторій. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/vikrito-mizhregionalne-zlochinne-ugrupovannya-yake-organizovalo-ta-kontrolyovalo-merezhu-narkolabora.html>

– контейнер синього кольору, каструлю, дві бочки чорного кольору, 3 каністри з рідинами масою 7,6 кг, 7,6 кг, 6,2 кг, у яких виявлено ізопропіловий спирт і хлористий метилен, який не належить до наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, дві каністри з рідиною масою 6,4 кг і 5,22 кг, що містять ізопропіловий спирт, мішок поліетиленовий у заводській упаковці з маркуванням «іновуп» з порошкоподібною речовиною білого кольору масою 15,5 кг, а також поліетиленовий мішок у заводській упаковці з маркуванням «Caustic Soda» з порошкоподібною речовиною білого кольору масою 25 кг, що згідно з висновком експерта до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належить, дві лійки з полімерного матеріалу блакитного та червоного кольору, 14 поліетиленових пакетів із кристалічною речовиною білого кольору масою 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 1000 кг, 0,980 кг, 0,760 кг, 1000 кг, 105,43 г, 100,14 г, що згідно з висновком експерта до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належить, пластикову каністру синього кольору з безбарвною рідиною масою 13,6 кг, що згідно з висновком експерта містить нітроетан, який до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належить, 15 пластикових пляшок з рідинами й речовинами об'ємом чи масою: 1000 мл, 1000 мл, у складі яких виявлено метиламін, бензол, 1,4-діоксан відповідно, які до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належать, 328,24 г, 0,575 кг, у складі яких виявлено молекулярний йод, який до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належить, 51,89 г, у складі якої виявлено 2-бром-4 метилпропіофенон, який до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів не належить, 580 мл, 266,65 г, 412,24 г, 1000 кг, 1000 кг, 0,620 кг, 147,91 г, 0,410 кг, 108,54 г, у складі яких наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів не виявлено, що є предметами, які використовують для синтезу психотропних речовин амфетаміну або метамфетаміну, які ОСОБА_5 незаконно зберігав для виготовлення психотропних речовин¹.

Основною і системною проблемою є постійне відставання нормативних переліків від змін у нелегальному хімічному синтезі. Виробники нових психоактивних речовин на основі відкритих наукових публікацій цілеспрямовано модифікують молекулярну структуру відомих психоактивних сполук, створюючи аналоги, які ще не внесені до відповідних списків. Унаслідок цього речовину, вилучену під час проведення оперативних заходів, формально не вважають наркотиком за чинним законодавством на момент вилучення. Це

створює непереборну процесуальну перешкоду для відкриття кримінального провадження.

Слушно зазначає Н. М. Сенченко (2023), що вдосконалення чинного законодавства, поєднане з оптимізацією процесів досудового розслідування та розробленням передових криміналістичних методик протидії обігу нових наркотичних і психотропних засобів, створюють умови для комплексної нейтралізації наркозлочинності в державі. Зазначені заходи безпосередньо сприяють зниженню рівня латентності підпільного нарковиробництва та мінімізації його деструктивного впливу на демографічну ситуацію.

У. А. Суховолець (2019) стверджує, що в нелегальних осередках активно функціонують підпільні нарколабораторії, які займаються кустарним виробництвом і вживанням наркотичних речовин. Ці незаконні центри розповсюдження наркотиків розміщуються у квартирах, приватних будівлях, гаражах або навіть сараях. Для виготовлення наркотиків і психотропних субстанцій у таких місцях використовують спеціалізоване лабораторне обладнання. Часто в процес виробництва залучають фахівців з медичною або хімічною освітою, студентів-фармацевтів і навіть науковців. Більшість із цих «кухонних» нарколабораторій спеціалізується на виготовленні наркотиків опійної групи. Однак деякі з них також займаються виробництвом синтетичних наркотиків як опійної, так й амфетамінової групи, а також створенням сильнодіючих речовин, які належать до особливо небезпечних наркотичних засобів і психотропних речовин.

Аналіз ситуації з незаконним оборотом наркотиків, психотропних речовин і прекурсорів засвідчує значні зміни в цій сфері останніх років. Зокрема, в Україні спостерігається поширення незвичних форм кустарного виготовлення стимуляторів амфетамінового типу. Їх виробляють у так званих підпільних лабораторіях, де створюють наркотичні засоби та психотропні речовини, що становить значну загрозу для суспільства через незаконний і небезпечний характер цих виробничих процесів. І. Петриченко, А. Лобода, К. Кириченко, А. Кисельов (2025) зауважують, що останніми роками значно збільшилися обсяги незаконного виготовлення та розповсюдження синтетичних наркотиків, зокрема альфа-PVP, мефедрону й інших схожих речовин.

Розвиток підпільних нарколабораторій зумовлений кількома факторами. Насамперед процес виробництва синтетичних наркотиків є доволі простим, оскільки не потребує значних людських чи природних ресурсів, дорогого обладнання або специфічних кліматичних умов, які потрібні для вирощування культур на кшталт коноплі, опійного маку, кокаїнових кущів або грибів із псилоцибінами. Іншим важливим фактором є легкодоступність інформації в інтернеті щодо виготовлення цих речовин, зокрема деталі про закупівлю необхідних прекурсорів і лабораторного

¹ Вирок Бабушкінського районного суду м. Дніпро від 3 берез. 2023 р. Справа № 932/1715/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/109375356>

обладнання. Такі лабораторії можуть бути розгорнуті майже в будь-якому компактному приміщенні. Висока щільність забудови в певних районах створює сприятливі умови для укріплення нелегальних лабораторій у віддалених приватних будинках великих дачних селищ або в інших важкодоступних і прихованих від правоохоронців місцях, таких як гаражі чи складські приміщення. Крім того, кінцевий продукт вирізняється низькою собівартістю та високою прибутковістю на ринку завдяки постійному попиту та можливості швидкого продажу. Діяльність спеціалізованих інтернет-магазинів, що пропонують хімічні реактиви, прекурсори та спеціальне лабораторне обладнання, сприяє поширенню цього явища. Задля уникнення контролю з боку правоохоронних органів підпільні виробники часто використовують предпрекурсори, які не підлягають регулюванню і можуть легко перетворюватися на кінцевий продукт (Kuchynska, 2021).

Аналіз судово-слідчої практики засвідчує, що нелегальні нарколабораторії розміщують переважно в чотирьох основних місцях: по-перше, у приміщеннях, які належать злочинцю, як-то квартира, дача чи літня кухня, а також в інших особистих володіннях, таких як автомобіль або гараж; по-друге, у найближчих до житла приміщеннях, наприклад, у підвалах чи на горищах; по-третє, на робочому місці злочинця; по-четверте, у квартирах інших осіб або в спеціально орендованих приміщеннях для виробництва наркотичних засобів і психотропних речовин; у контейнерах.

За результатами вивчення та аналізу місць зберігання обладнання для нарколабораторій на основі 100 судових рішень з ЄДРСР виявлено певні тенденції в поведінці злочинців, які слід урахувати під час розслідувань. Найбільше переважає зберігання обладнання у власному просторі: у 70 % випадків його тримають безпосередньо за місцем проживання фігуранта або в близькій до нього зоні. Високий рівень замаскованості: оренда спеціальних приміщень є другою за популярністю (13 %) (Pyrih, & Prokhorov, 2022), що свідчить про фінансові можливості й організованість певних злочинних груп. Тимчасові та мобільні схованки, такі як лісосмуги, автомобілі, покинуті будівлі чи чужі квартири, становлять 10 % від загальної кількості, що засвідчує намагання уникнути прив'язки до конкретної особи правопорушника.

З метою оптимізації слідчих дій та обшуків усі місця зберігання можна розподілити на чотири основні зони ризику: 1. Зона максимального ризику: Власне житло (57 %). Особливості: найпоширеніший вибір через постійний доступ, контроль і можливість швидкого знищення доказів. Тактика слідства: Першочергово проводять невідкладні обшуки за адресами реєстрації та фактичного проживання підозрюваних. 2. Зона високого ризику: прибудинкова

територія і дачі (19 %), підвали, гаражі, горища, літні кухні: разом становлять 13 % (8 % + 5 %). Дачні будинки: 6 %. Особливості: Використовують для ізоляції хімічних запахів від житлових приміщень і маскування обладнання під побутові речі або інструменти. 3. Зона комерційного/професійного ризику: оренда та робота (14 %). Спеціально орендовані приміщення: становлять 13 %. Це часто промзони, склади або віддалені гаражні кооперативи. Місце роботи: лише 1 %, оскільки там складно забезпечити приватність і таємність від колег чи керівництва. 4. Зона мобільного та стороннього ризику: конспіративні локації (10 %). Квартири інших осіб або авто: 4 %. Покинуті будинки: 3 %. Лісосмуги: 3 %, характерні для етапу «закладок», проміжного зберігання або пересувних мобільних лабораторій.

Практичні рекомендації для успішного проведення розслідувань можуть суттєво покращити якість доказової бази й підвищити ефективність роботи слідчих органів. Під час організації комплексного обшуку житла, що стосується 57 % випадків місць зберігання обладнання, пов'язаного з діяльністю нарколабораторій, слідчі мають неухильно дотримуватися вимоги отримання ухвал на огляд усіх частин території. Це означає ретельну перевірку не лише внутрішніх помешкань, а й таких ділянок, як горища, гаражі, підвали та прилеглі незавершені будівлі. Цей підхід забезпечує покриття можливості приховування доказів у будь-якому місці. Стосовно перевірки договорів оренди, з огляду на те, що орендоване житло становить значну частину випадків – 13 % зберігання обладнання, важливо детально аналізувати дані з мобільних телефонів і фінансових транзакцій підозрюваних. Увагу слід зосередити на платежах за оренду й контактах з ріелторами, що дасть змогу виявити можливі дії, пов'язані з орендованим простором. У забезпеченні транспортного контролю слід ретельно перевіряти транспортні засоби, що належать або використовувалися фігурантами справи та їхніми родичами. Це так само важливо, як і огляд житла, адже є ризик мобільного переміщення обладнання або доказів. Навіть якщо ймовірність становить 4 %, це не мінімізує необхідності в ретельній перевірці засобів переміщення.

На підставі аналізу репрезентативної вибірки, що охоплює 100 обвинувальних вироків з Єдиного державного реєстру судових рішень щодо осіб, засуджених за злочини, пов'язані з діяльністю нарколабораторій, було виокремлено їхні ключові соціодемографічні та кримінологічні ознаки. Встановлено, що типовим правопорушником у цій категорії є неодружений чоловік – громадянин України, який не має постійного місця роботи чи навчання. Освітній рівень таких осіб переважно обмежується загальною середньою або середньою спеціальною освітою, натомість вищу освіту мають значно рідше. Відмітною рисою є те, що більшість фігурантів

вчиняли злочинні діяння одноосібно та не мали попереднього досвіду судимості.

За статистичними даними Офісу Генерального прокурора, спостерігається динаміка рецидивної злочинності: кількість кримінальних правопорушень, учинених особами, які раніше вже порушували закон, збільшилася на 29,59 % (із 4143 2021 року до 5369 2025 року). Стабільно високі показники повторних правопорушень із кумулятивним піком 2023 року (6072 випадки) свідчать про недостатню детермінаційну стійкість пенітенціарної системи та низьку ефективність ресоціалізації наркозалежних і наркоторговців¹.

Водночас найзагрозливішим вектором є стрімке масштабування групової злочинності. Кількість кримінальних правопорушень, учинених у співучасті, збільшилася з 1392 (2021) до 3112 (2025), що становить 123,56 % абсолютного приросту. Питома вага групових виявів у загальній структурі наркозлочинності подвоїлася – з 4,7 % до 9,25 %. Зазначене емпірично підтверджує системну трансформацію наркобізнесу: відбувся перехід від поодиноких збувачів до чітко структурованих, ієрархічних мережових синдикатів (з розподілом ролей на організаторів, операторів, логістів і «закладчиків»), які функціонують переважно в цифровому просторі².

Зіставлення отриманих нами емпіричних даних із загальнодержавною статистикою Офісу Генерального прокурора дало змогу виявити суттєву криміналістичну закономірність. З одного боку, офіційні макропоказники фіксують стрімку інституціоналізацію наркоринку в Україні протягом 2021–2025 років, що полягає в аномальному зростанні рівня групової злочинності на 123,56 % та збільшенні кількості рецидивів на 29,59 %. З іншого боку, проведене нами вибіркове дослідження 100 обвинувальних вироків із ЄДРСР засвідчує, що реальну відповідальність переважно несуть особи, які вчиняли злочин одноосібно (самостійно) і не мають попередніх судимостей.

Така очевидна розбіжність не є випадковою і вказує на високий рівень криміналістичної латентності верхівки сучасного наркобізнесу. Стрімка цифровізація нелегальних синдикатів, використання анонімних месенджерів, безконтактних способів передачі речовин («закладок») і криптовалютних розрахунків дають змогу організаторам, логістам й операторам залишатися поза межами досяжності правосуддя. Унаслідок цього правоохоронні органи найчастіше викривають і доводять до судового вироку діяльність лише найнижчої, найменш захищеної та легкозамінної ланки – поодиноких «варильників» або дрібних виконавців без належної хімічної освіти та кримінального минулого.

Це засвідчує раніше висунуту нами тезу: класичні методи розслідування є недостатньо

ефективними проти глибоко конспірованих мережових структур. Для подолання цієї диспропорції правоохоронна система потребує негайного переорієнтування слідчих й оперативних дій з лінійної фіксації наслідків (затримання окремих виконавців) на стратегічне виявлення цифрових і технологічних маркерів діяльності всього синдикату, зокрема за допомогою інструментів аналітичної хімії та тепловізійного моніторингу територій із залученням БПЛА. А. Ю. Галай (2024) зазначає, що застосування спеціальних знань є обов'язковою умовою розслідування протиправних діянь, пов'язаних із незаконним обігом наркотичних і психотропних речовин. Специфіка виявлення, вилучення та експертного оцінювання матеріальних слідів (безпосередньо наркотичних засобів, їхніх прекурсорів, а також технічного інструментарію для виготовлення, логістики та збуту) зумовлює потребу в широкому використанні науково-технічного інструментарію та залученні профільних експертів із суміжних сфер знань. Науковці М. Л. Грібов, І. Ю. Шеліховська, А. А. Вознюк (2025) стверджують, що незаконний обіг наркотичних засобів вирізняється високим рівнем латентності та глибокою конспірацією дій його учасників. Злочинні зусилля фігурантів системно спрямовані на нейтралізацію правоохоронних заходів й ухилення від кримінальної відповідальності, що позиціонує процес своєчасного виявлення та фіксації таких правопорушень як центральний та визначальний елемент у загальній системі протидії наркозлочинності.

Підпільна нарколабораторія функціонує як невелика хімічна фабрика. У межах таких лабораторій можна зустріти як високоспеціалізоване обладнання, зокрема спеціальні нагрівальні прилади, конденсаційні трубки, реакційні колби та різноманітний лабораторний посуд, так і звичайні кухонні інструменти. Слід зауважити, що основними компонентами обладнання таких лабораторій є прекурсори та різноманітні реагенти, необхідні для синтезу наркотичних і психотропних речовин.

За оцінками експертів, такі лабораторії можуть розміщуватися будь-де: від ізольованих сільськогосподарських ділянок до міських житлових будинків, а також у приміщеннях комерційних підприємств або в гірських віддалених районах. Обладнання в підпільних лабораторіях може бути як найпростішим, так і найсучаснішим, що забезпечує різноманітний рівень технологічної підтримки. Тут можуть працювати як висококваліфіковані біохіміки з глибокими знаннями у своїй галузі, так і люди з мінімальними професійними навичками, але з неабияким ентузіазмом. Це відкриває безліч можливостей для функціонування таких об'єктів у несподіваних умовах.

Висновки

¹ Статистика. Офіс Генерального прокурора : [сайт]. URL: <https://gp.gov.ua/ua/posts/statistika>

² Там само.

Головну небезпеку становлять мобільні промислові лабораторії, які використовують у своїй діяльності дизайнерські прекурсори. У сферах криміналістики та судової експертизи такі об'єкти характеризують як високотехнологічні потужності, що фактично копіюють легальне фармацевтичне виробництво.

Нелегальне виготовлення наркотичних речовин зазнає суттєвих змін через активне поширення «дизайнерських наркотиків». Зазначену групу сполук (синтетичного або природного походження) створюють з метою імітації психоактивного ефекту контрольованих речовин задля обходу чинного законодавства. Шляхом незначного корегування хімічної формули відомих препаратів нелегальні виробники отримують нові аналоги, які не охоплені кримінально-правовою заборонаю. Унаслідок цього виникає системна проблема для правоохоронних й експертних органів: фактично наркотична сполука на момент її фіксації формально не включена до списків заборонених до обігу речовин.

Через промислову еволюцію підпільного нарковиробництва традиційні криміналістичні ознаки (специфічний запах, надмірне використання електроенергії чи помітні відходи) втратили ефективність. Це змушує правоохоронні органи

невідкладно впроваджувати новітні підходи: інструменти аналітичної хімії, моніторинг міських стічних вод і тепловізійне сканування місцевості за допомогою безпілотників. Аналіз сучасного стану наукового забезпечення питань, пов'язаних із розслідуванням злочинів у сфері діяльності нарколабораторій, засвідчує гостру потребу в додаткових теоретичних і практичних напрацюваннях. Такі кримінальні правопорушення зумовлені високим рівнем латентності та специфічною складністю, що вимагає інтеграції новітніх методик й інноваційних технологій у слідчу практику. Поглиблене вивчення окреслених питань є критично важливим для формування дієвих механізмів протидії незаконному обігу наркотичних засобів і блокування підпільного нарковиробництва.

Подяки

Немає.

Фінансування

Дослідження не фінансувалося.

Конфлікт інтересів

Немає.

References

- [1] Bryskovska, O.M., & Levchenko, Yu.O. (2024). Certain problems of detecting illegal sale of narcotic drugs. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series "Law"*, 81(2), 257-261. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.81.3.40
- [2] Budik, I.M. (2023). Secrecy measures in the activities of criminal organizations involved in the trafficking of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues, and precursors. *Current Issues in Criminal Law: Proceedings of the 12th All-Ukrainian Scientific and Theoretical Conference dedicated to the memory of Prof. P.P. Mykhailenko* (pp. 268-272). Kyiv: National Academy of Internal Affairs. Retrieved from <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/825fc3f0-7aae-4fa9-a5b3-f5e9e597609b/content>
- [3] Halai, A.Yu. (2024). Use of special knowledge during the investigation of organized drug crime. *Legal scientific electronic journal*, 8, 612-616. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-8/145
- [4] Hladkova, Ye.O. (2019). Peculiarities of drug crime in Ukraine in modern conditions. *Bulletin of the Criminological Association of Ukraine*, 1(20), 56-64. Retrieved from <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5cfb1638-70b2-4197-9e2f-3caa55122887/content>
- [5] Hladkova, Ye.O., & Shcherbakova, A.K. (2022). The Phenomenon of Drug Crime in Modern Ukraine. *Pravo.ua*, 1, 79-85. DOI: 10.32782/LAW.UA.2022.1.13
- [6] Hribov, M.L., Shelikhovska, I.Yu., & Vozniuk, A.A. (2025). *Peculiarities of detection and investigation of drug crimes under the legal regime of martial law*. Kyiv: Norma prava. Retrieved from <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c6562d0-cb4b-4665-99ad-5d5ce3ba1445/content>
- [7] Kuchynska, I.V. (2021). The role of profiling narcotic drugs, psychotropic substances and precursors in combating their illicit trafficking. *Information and Law*, 3(38), 132-138. DOI: 10.37750/2616-6798.2021.3(38).243817
- [8] Lozova, S. (2022). Features of the seizure of narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues and precursors when detecting a drug laboratory. *Current issues of improving forensic and law enforcement activities: collection of materials of the International Scientific and Practical Conference* (pp. 210-215). Kropyvnytskyi: Central Ukrainian Publishing House. Retrieved from https://ndekc-kirovograd.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9A%D0%9D%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A6_24.06.22.pdf#page=210
- [9] Malykov, M.A., & Ruzymatov, M.D. (2026). Problems of detecting and documenting facts of illicit trafficking in new psychoactive substances (designer drugs): operational-detective aspect.

- Development of Pedagogical Technologies in Modern Sciences: International Scientific-Online Conference* ge. DOI: 10.5281/zenodo.20373247
- [10] Mazurenko, O.V. (2022). Prevention of drug trafficking in the Black Sea region of Ukraine in the context of European integration. *South Ukrainian Legal Journal*, 42, 77-83. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.12
 - [11] Petrychenko, I., Loboda, A., Kyrychenko, K., & Kyselov, A. (2025). Criminal analysis of illicit trafficking in narcotic drugs and psychotropic substances: regional features and trends. *Universum*, 21, 214-222. Retrieved from <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1978/2006>
 - [12] Pyrih, I., & Prokopov, S. (2022). The use of elements of forensic characteristics at the initial stage of the investigation of the transportation of narcotics by rail. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 2, 266-272. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2- 266-272
 - [13] Rehush, A. (2019). The concept of production, manufacture, acquisition, storage, transportation, shipment for the purpose of sale of narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues as part of the illicit trafficking of narcotic drugs. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 4, 249-253. Retrieved from <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/48.pdf>
 - [14] Rivchachenko, O.A. (2016). Investigation of illegal actions with equipment for the production of narcotic drugs, psychotropic substances and their analogues. *Candidate's thesis*. Kyiv. Retrieved from <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58f27d1a-8a89-4c9c-8197-815fff8e32e7/content>
 - [15] Senchenko, N.M. (2023). Initial investigative (search) actions during the investigation of criminal offenses in the sphere of trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances, their analogues or precursors *Scientific Bulletin of the Seversk Region. Series "Law"*, 3(20), 81-91. DOI: 10.32755/sjlaw.2023.03.081
 - [16] Shapovalov, V. (2023). Drug laboratories: forensic pharmaceutical, forensic expert, forensic toxicological, forensic chemical, criminal legal examination to combat drug trafficking, illegal circulation of prohibited psychoactive substances, and morbidity. *Modern Law and Practice*, 3(2), 1-10. DOI: 10.53933/ssmplp.v3i2.100
 - [17] Solovei, V.V. (2023). Organized crime in the sphere of illicit trafficking in narcotic drugs, psychotropic substances or their analogues as an object of criminological research. *Analytical and Comparative Law*, 4, 400-404. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.04.64
 - [18] Sukhovolets, U.A. (2019). Criminological characteristics of crimes related to illegal drug trafficking. *Economics, Finance, Law*, 9, 36-40. Retrieved from <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f846464-189c-474e-bae2-570e4d1056e2/content>
 - [19] Vovk, S.O., & Bader, A.V. (2024). Multifactorial impact of war on Ukrainian society and citizens of Ukraine: systematic analysis of political, social, psychological and economic components. *Politikus*, 4, 30-37. DOI: 10.24195/2414-9616.2024-4.4

Список використаних джерел

- [1] Брисковська О. М., Левченко Ю. О. Окремі проблеми виявлення нелегального збуту наркотичних *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2024. Вип. 81. Ч. 2. С. 257–261. DOI: 10.24144/2307-3322.2024.81.3.40
- [2] Будік І. М. Заходи конспірації у діяльності злочинних організацій у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів. *Актуальні проблеми кримінального права : матеріали XII Всеукр. наук.-теорет. конф., присвяч. пам'яті проф. П. П. Михайленка (Київ, 23 листоп. 2023 р.)*. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2023. С. 268–272. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/825fc3f0-7aae-4fa9-a5b3-f5e9e597609b/content>
- [3] Галай А. Ю. Використання спеціальних знань під час розслідування організованої наркозлочинності. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 8. С. 612–616. DOI: 10.32782/2524-0374/2024-8/145
- [4] Гладкова Є. О. Особливості наркозлочинності в Україні в сучасних умовах. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2019. № 1 (20). С. 56–64. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/5cfb1638-70b2-4197-9e2f-3caa55122887/content>
- [5] Гладкова Є. О., Щербак А. К. Феномен наркозлочинності в сучасній Україні. *Право.ua*. 2022. № 1. С. 79–85. DOI: 10.32782/law.ua.2022.1.13
- [6] Грібов М. Л., Шеліховська І. Ю., Вознюк А. А. Особливості виявлення та розслідування наркозлочинів в умовах дії правового режиму воєнного стану. Київ : Норма права, 2025. 180 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8c6562d0-cb4b-4665-99ad-5d5ce3ba1445/content>

- [7] Кучинська І. В. Роль профілювання наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у протидії їх незаконному обігу. *Інформація і право*. 2021. № 3 (38). С. 132–138. DOI: 10.37750/2616-6798.2021.3(38).243817
- [8] Лозова С. Особливості вилучення наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів при виявленні нарколабораторії. *Актуальні питання вдосконалення судово-медичної та правоохоронної діяльності* : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (Кропивницький, 24 черв. 2022 р.). Кропивницький : Центральн. вид-во, 2022. С. 210–215. URL: https://ndekskirovograd.org.ua/wp-content/uploads/2022/07/%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA_%D0%9A%D0%9D%D0%94%D0%95%D0%9A%D0%A6_24.06.22.pdf#page=210
- [9] Маликов М. А., Рузиматов М. Д. Проблеми виявлення та документування фактів незаконного обороту нових психоактивних речовин (дизайнерських наркотиків): оперативно-розшуковий аспект. *Development of Pedagogical Technologies in Modern Sciences* : International Scientific-Online Conference (May 25, 2026). 2026. DOI: 10.5281/zenodo.20373247
- [10] Мазуренко О. В. Запобігання збуту наркотичних засобів у Причорноморському регіоні України в контексті Євроінтеграції. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022. № 4. Ч. 2. С. 77–83. DOI: 10.32850/sulj.2022.4.2.12
- [11] Петриченко І., Лобода А., Кириченко К., Кисельов А. Кримінальний аналіз незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин: регіональні особливості та тенденції. *Universum*. 2025. № 21. С. 214–222 URL: <https://archive.liga.science/index.php/universum/article/view/1978/2006>
- [12] Пиріг І., Прокопов С. Використання елементів криміналістичної характеристики на початковому етапі розслідування перевезення наркотичних засобів залізничним транспортом. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 2. С. 266–272. DOI: 10.31733/2078-3566-2022-2-266-272
- [13] Регуш А. Поняття виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання з метою збуту наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів як частини незаконного обігу наркотичних засобів. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 4. С. 249–253. URL: <https://pgp-journal.kiev.ua/archive/2019/4/48.pdf>
- [14] Рівчаченко О. А. Розслідування незаконних дій з обладнанням для виготовлення наркотичних засобів, психотропних речовин та їх аналогів : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2016. 261 с. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/58f27d1a-8a89-4c9c-8197-815fff8e32e7/content>
- [15] Сенченко Н. М. Початкові слідчі (розшукові) дії під час розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів. *Науковий вісник Сіверщини. Серія «Право»*. 2023. № 3 (20). С. 81–91. DOI: 10.32755/sjlaw.2023.03.081
- [16] Шаповалов В. Нарколабораторії: судово-фармацевтичний, судово-експертний, судово-токсикологічний, судово-хімічний, кримінально-правовий огляд для протидії наркобізнесу, нелегального обігу заборонених психоактивних речовин, захворюваності. *Сучасне право та практика* 2023. № 3 (2). С. 1–10. DOI: 10.53933/sspmplp.v3i2.100
- [17] Соловей В. В. Організована злочинність у сфері незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів як об'єкт кримінологічного дослідження. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С. 400–404. DOI: 10.24144/2788-6018.2023.04.64
- [18] Суховолець У. А. Кримінологічна характеристика злочинів, пов'язаних із незаконним обігом наркотиків. *Економіка, Фінанси, Право*. 2019. № 9. С. 36–40. URL: <https://elar.navs.edu.ua/server/api/core/bitstreams/1f846464-189c-474e-bae2-570e4d1056e2/content>
- [19] Вовк С. О., Бадер А. В. Багатофакторний вплив війни на українське суспільство та громадян України: системний аналіз політичних, соціальних, психологічних і економічних складових. *Політикус*. 2024. № 4. С. 30–37. DOI: 10.24195/2414-9616.2024-4.4

SKREBETS Serhii

Research of the National Academy of Internal Affairs

03035, 1 Solomianska Sq., Kyiv, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5038-4348>

Forensic Characteristics of the Mechanism of Functioning of Illegal Drug Laboratories

Abstract. The article provides a comprehensive forensic analysis of the mechanism of functioning of modern illegal drug laboratories in the context of large-scale transformation of the black drug market. The relevance of the study is due to the high level of latency and specific complexity of such criminal offenses, which requires the integration of the latest methods into investigative practice. The evolution of underground drug production, which today has turned into high-tech mobile industrial-type facilities that imitate the legal pharmaceutical industry, is studied. The systemic legal and forensic collision associated with the spread of new psychoactive substances ("designer drugs") is highlighted: minimal modification by illegal chemists of the molecular structure of known drugs allows the creation of analogues that are formally absent from the official lists of prohibited substances at the time of seizure. Based on the analysis of 100 court decisions from the Unified State Register, the identity of the criminal who commits offenses related to the operation of underground drug laboratories was investigated. It was established that the operation of underground drug laboratories requires certain means and tools for the manufacture of narcotic substances. The most typical places of operation of drug laboratories and storage of equipment for the manufacture of narcotic substances were identified. It is substantiated that the industrial evolution of drug laboratories has leveled the effectiveness of classical methods of their detection (smell, abnormal energy consumption, waste). The urgent need for law enforcement agencies to transition to the use of analytical chemistry tools, monitoring of urban wastewater and thermal imaging inspection of territories using unmanned aerial vehicles (UAVs) is proven. The results of the study are of strategic importance for the formation of effective mechanisms for combating drug crime and blocking underground drug production.

Keywords: underground drug laboratories; crime investigation; narcotics; public danger; forensic signs; crime; latency.